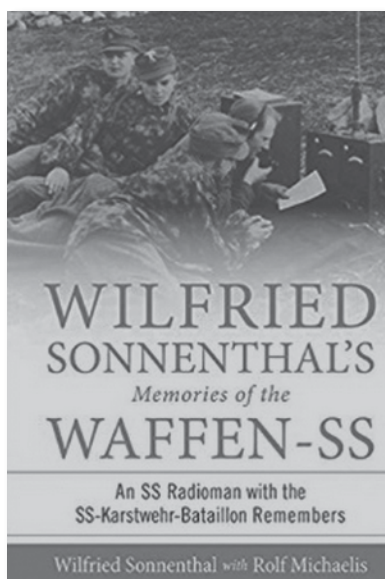

v drugi polovici 20. stoletja. Vse tri razprave zrcalijo madžarski pogled, ki ni (bil) vedno enak srbskemu. Prav to pa je najpomembnejša lastnost objav tega madžarskega avtorja, saj omogočajo analizo in komparacijo pogledov obeh strani.

Zaradi svojega pomanjkljivega znanja o vsebini srbsko-madžarskih odnosov v sodobni zgodovini lahko v sklepu zapišem le, da so razprave metodološko neoporečne in zaslužijo oznako znanstvene. Pohvaliti pa je treba tudi namen izdajatelja, da se razprave avtorja prevedejo v srbski jezik, njegova spoznanja pa se s tem približajo tudi tisti srbsko govoreči populaciji, strokovnjakom in ljubiteljem zgodovine, ki ne obvladajo madžarskega jezika. Če spet citiram Zorana Janjetovića, bo pričujoča knjiga »predstavljala dragocen prispevek našemu (srbskem op. p.) poznavanju slike o nas samih v madžarskem zgodovinskega pisju« (str. 387). Z njegovo oceno se popolnoma strinjam. Ni pa brez pomena tudi za Slovence in slovensko zgodovinskega pisje, pa ne samo zato, ker v Sloveniji živi tudi madžarska narodna manjšina ali ker jo vsaj posredno zadeva tudi razprava, ki govori o zgodovinskem razvoju ideje o balkanski enotnosti v prvi polovici 20. stoletja, temveč predvsem zato, kar kaže na pravo pot pri obravnavanju tako subtilnih vprašanj, kot so mednacionalni, narodnomanjšinski in ne nazadnje tudi meddržavni odnosi. Le pogled z obeh strani namreč daje realnejšo sliko historičnega dogajanja in ta knjiga zagotovo prispeva k temu.

Dušan Nečak

**Wilfried Sonnenthal in
Rolf Michaelis,
Wilfried Sonnenthal's Memories of
the Waffen-SS.**

**An SS Radioman with the SS-
Karstwehr-Bataillon Remembers.**
Atglen, PA: Schiffer Publishing, 2018,
96 strani, 63 črno-belih fotografij

V letu 2018 je ameriška založba Schiffer Publishing izdala spomine Wilfrieda Sonnetthala,¹ ki so zanimivi za raziskovalce slovenske vojaške in vojne zgodovine, še posebej Primorske med drugo svetovno vojno.

Zadnjih nekaj let tuje založbe izdajajo več spominov nemških vojakov, pri čemer se nekateri spomini dotikajo tudi Slovenije med drugo svetovno vojno.

¹ V knjigi je objavljenih več osebnih dokumentov, kjer je priimek Wilfrieda prikrit. Posledično lahko utemeljeno trdimo, da je Sonnenthal (v slovenščini »sončna dolina«, »dolina sonca«) psevdonim za avtorja spominov.

Pričujoča knjiga je sestavljena iz dveh osrednjih delov: samih spominov, ki so razdeljeni na tri poglavja, ter dva dodatka, pri čemer slednja zavzemata več kot polovico samega vsebinskega obsega knjige (46 od 96 strani). Predhodno je bila knjiga izdana v nemščini pri založbi Michaelis Verlag kot *SS-Funker mit Bandenkampfabzeichen*.²

V knjigi tako spremljamo spomine Wilfrieda iz Württemberga, ki je, uradno prostovoljno, dejansko pa pod pritiskom, vstopil v Waffen-SS. Služenje je pričel januarja 1943 v Nürnbergu, kjer je začel usposabljanje za radijskega vezista. Zaradi več primerov dolgotrajnega obolenja je usposabljanje zaključil šele konec junija istega leta, ko je bil dodeljen esesovskemu bataljonu kraških lovcev.

Temu se je pridružil v njihovi garniziji v Pottensteinu. Dva tedna po prihodu je bil bataljon zaradi zavezniške invazije na Sicilijo premaknjen v Avstrijo, nakar je 26. avgusta 1943 odšel v Italijo. Dalje avtor opisuje, kako je potekalo razoroževanje italijanskih vojakov po italijanski kapitulaciji v septembru, kot tudi prve spopade s slovenskimi partizani.

V nadaljevanju spremljamo boje s partizani preko kratkih opisov posameznih večdnevni operacij vse do nemške kapitulacije maja 1945. Na kratko je opisan tudi čas, preživet v vojnem ujetništvu.

Prvi dodatek opisuje »življenjsko« zgodbo kraških lovcev od ustanovitve do kapitulacije, medtem ko je drugi dodatek namenjen predstaviti *Bandenkampfabzeichen*, odlikovanju za boj proti »bandam« (partizanom).

Raziskovalci te enote, območja in obdobja v predstavljeni knjigi ne bodo našli kakšnih novih spoznanj oz. podatkov. Morebiti najbolj zanimivo je »razkritje«, da so kraški lovci prejeli zgoraj omenjeni *Bandenkampfabzeichen* na podlagi splošne prijave vseh kontaktov s partizani, ne pa glede dejanskih bližinskih, neposrednih spopadov s partizani, ki so bili edino merilo za pridobitev tega odlikovanja. Tako so v poveljstvu enote za avtorja navedli, da je sodeloval v bojih proti partizanom tudi v dneh, ko tega sploh ni bilo v Sloveniji in je bil v Nemčiji na dopustu oz. zdravljenju.

Vseeno, zaradi maloštevilnih spominov pripadnikov nemških vojaških, policijskih in paravojaških enot ter organizacij, prisotnih v Sloveniji, predstavlja knjiga pomemben zgodovinski dokument.

Klemen Kocjančič

2 Wilfried Sonnenthal in Rolf Michaelis, ur., *SS-Funker mit Bandenkampfabzeichen* (Berlin: Michaelis Verlag, 2016).